

Una de les llicències que ens permetem els que escrivim és de fer parlar les pedres. En el cas del Casino no les podem fer parlar perquè han desaparegut. Avui si n'ensopeguéssim alguna les podríem trobar tapant sots en un caminal que les pluges han descarnat. Si poguessin parlar ens explicarien que havien estat arrencades i col·locades una sobre l'altra i havien ajudat a sostenir una teulada seguint el projecte de l'arquitecte Puig i Cadafalch, que era un estiuejant preclar de la nostra vila. Era un més dels burgesos que s'agrupaven emportats per l'anhel d'entaular tertúlies, de comentar com anava el país, de projectar matrimonis. Era el temps de la meua filla per al teu fill. I el fill tenia darrera una fàbrica i la filla una important filatura a la vora del Llobregat. Cionata documenta que a l'any 1903 comença la història del Casino en un terrenys de la Sra. Antònia Ballot

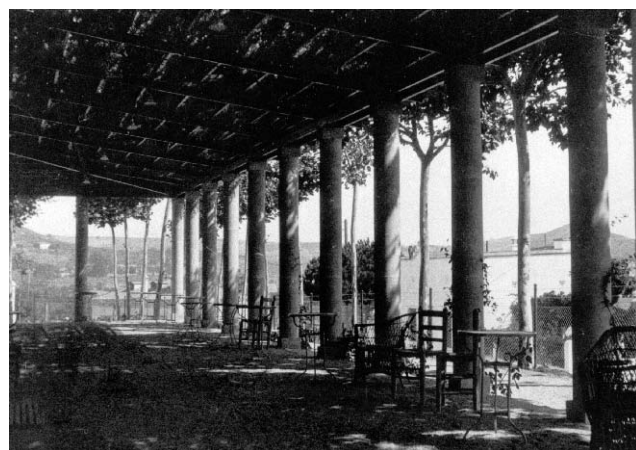
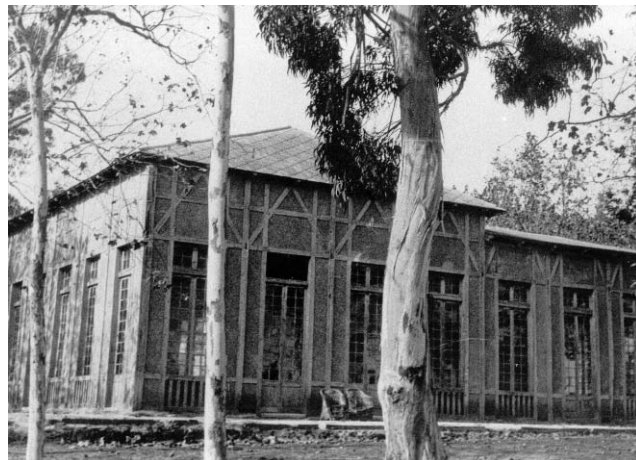
Tan sols havien passat cinc anys de la pèrdua de Cuba i Filipines que representava la desaparició dels mercats a les dues illes. S'acabaren les exportacions del tèxtil i d'aiguardents. Començava la recerca de nous mercats i per la burgesia era motiu de preocupació. Aquest estat d'ànim es tradueix en la construcció del Casino que s'escull que no sia sumptuós. Avui diríem que el Sr. Puig i Cadafalch optà per construir un edifici funcional. Hi havia una sala de ball, un bar, una sala de billar i uns coberts on feien tertúlies un senyors cofats amb uns pul-

lles canotiers i jipijapes, americanes de lli i pantalons foscos d'alpaca. Les senyores també tenien el seu racó: faldilles llargues fins als peus, cossos faixats amb poderoses cotilles

El tema dels senyors i com sempre parlaven dels mals governs, els més il·lustrats posaven l'accent en les actuacions de la Renaixença fent ressorgir la nostra cultura. La problemàtica de Mossèn Cinto i el bisbe Morgades. L'esclat poètic de Maragall i la corrua de caps de brots que formaven una cohort al redós de Puig i Cadafalch, en Pijoan, en Pujols, en Guimerà, en Prat de la Riba. Algun d'ells havien format part de les tertúlies i opinarien sobre l'encert de l'"Oda a la Pàtria". El tema cabdal de les senyores era parlar de minyones.

1909. Alarma entre la burgesia. A Barcelona s'han cremat convents. Era la setmana tràgica. En el Casino es segueix amb un cert recel. Hi ha tertulians que desitgen ma durà dels governants i altres fan seu l'article d'en Maragall "La ciutat del perdó". Les pedres que després han servit per tapar sots dels caminals van testimoniar les baralles entre els francòfils i els germanòfils, predominant aquests últims ja que representaven l'ordre i l'autoritat en front dels francòfils apòstols de conceptes dissolvents, de l'amor de màniga ampla, amb París capital i centre de pecat.

Devia transcendir als benpensants els conflictes socials que engendraren els grans negocis que propiciava la guerra? Contrastant l'opulència amb la carestia de la vida per al treballador. Vagues de la Canadència,

malestar social...

Com a nota optimista anatem la promoció d'un assidu concurrent el Sr. Puig i Cadafalch a president de la Mancomunitat Catalana succeint a Prat de la Riba, mort prematurament.

La gestió del Sr. Puig i Cadafalch, s'interrompé amb el cop d'estat protagonitzat per el general Primo de Rivera que acabà amb la guerra d'Àfrica. Quants socis del casino anaren a Madrid afiliats a la Unión Patriótica fundada pel general integrats al Somaten?

1929, crac de la Borsa de Nova York.

1931, esclat de la República.

1934, revolta del 6 d'octubre.

El Casino de Puig i Cadafalch

1936, eleccions del 16 de febrer, Victòria del Front Popular i el 18 de juliol i a continuació l'acabament de tota una manera de viure.

El 19 de juliol va caure en diumenge. Des del Casino s'oïa el soroll de l'artilleria que els militars havien tret al carrer. Un senyor aquell matí hi va anar a prendre cafè, com a conseqüència de les detonacions que arribaven de Barcelona, es va exaltar i en lloc del modest cafetó va manar als cambrers que obrissin una botella de xampany. L'ordre anà acompanyada d'una arenga als cambrers: "Ja us podeu preparar, ganduls, que d'ara en endavant s'han acabat les vagues, ara tindreu de llaurar amb l'esquena drete."

Aquest ben pensant quan arribà a casa seva i explicà a la seva esposa, que acabava d'assistir a l'última missa i que es tardaria tres anys per assistir en una altra que a la vila havia notat una atmosfera molt enrarida, retreure al marit que havia enraonat massa i que de moment no sortís de casa. Per la Ràdio oïren la veu del general Goded, confessant que havien perdut.

Al cap d'uns dies i com va poder el senyor que havia parlat massa, tancà la torre i s'endinsà a Barcelona on no havien arribat les exaltacions que havia dedicat als cambrers del Casino. En el Casino s'hi van allotjar forces de la República. Després foren els italians de la Divisió Vittorio.

Des de la data fundacional fins al juliol del 36, havien canviat molts conceptes i modes: les senyores havien escurçat les faldilles i van aparèixer unes incitants cames revestides per unes mitges amb la corresponen costura que les feia incitants als marits ben pensants. Es posà de moda el tallar el cabell a la "garçon", amb perjudici de les pentinadores que

quedaren sense feina. Les damisel·les ballaven el foxtrot i el xarleston. Era un signe de modernitat demanar un cocktail en lloc de la casolana gasosa.

Les ferides ocasionades per la guerra per uns s'anaven cicatritzant i per altres s'anaven obrint.

El Casino per molts va esser com un pati d'estrelles. Havien sortit de l'amagatall o havien portat una vida precària a San Sebastián. Acabaven de recuperar les fàbriques incautades pels obrers. Les senyores podien tornar a lluir, en les festes que es feien els dissabtes, constel·lacions d'anells, collars, braçalets que havien estat enterrats al jardí o a la cisterna del wàter o qui sap on, per tal de no ésser "requisats" per les patrulles de control, fent un registre tot buscant al burgès o si hi havia un capellà amagat.

El Casino actuà de vàlvula per oblidar tantes malifetes que havien suportat. La burgesia acabada de ressuscitar. Aparegué un soci, Juanito Valls, que va animar els balls dels dissabtes. Com per art de màgia convertí la sala de balls en una imitació de la Avinguda de la Llum o ambientà el local amb regust d'illa tropical. Les damisel·les es convertiren en brubes "maoris" tal com les havíem vist en la pel·lícula "Rebel·lió a bord" quan en Clark Gable arribava a Tahití navegant amb la Bounty.

En una paraula es girà la truita. En una cara hi havia esplendor i disbauxa i, en l'altra, persecucions dels que havien estat derrotats i que havien col·laborat més o menys en la situació anterior.

En el Casino es tornà a oir: El teu fill amb la meva filla o la meva filla amb el teu fill. El fill d'un fabricant era una peça de caça major per a moltes donzelles que encara estaven vestint Sants. Era un motiu de satisfacció per a

moltes mares el comunicar que la seva filla es maridava amb un fill de fabricant.

Han passat anys i aquells ben pensants s'anaren estovant, s'ha anat eclipsant tanta magnificència. Els fills de fabricant els trobaren fent d'agents d'assegurances, al darrera del taulell d'un estanc del carrer de la Princesa. Ja no eren peces de caça major. Aparegueren noves fornades que no tenien res a veure amb fàbriques i filatures. Formaven el cens els professionals liberals, financers, contractistes que començaven a aixecar el cap. Les festes no eren tan brillants. En Juanito Valls havia perdut protagonisme. Les grans gatzares s'organitzaven en els jardins de les mansions dels arribats de nou. En Prats Fetjó instal·lava cuines a l'aire lliure, i tot el barri quedava perfumat per les aromes que desprenien els fogons torturant beca-des, pollastres, llagostes i llagostins.

Portats, per l'eufòria consideraren que el Casino era un niu de rates i ratolins, que les venerables fustes se les menjaven els tèrmits i que era necessari, com el pa que es menja construir una piscina, que la junta que regia l'entitat era una colla de prostàtics i que calia fer una operació traumàtica: calia fer un edifici nou.

I les pedres que al començament d'aquest escrit parlaven, quedaren mudes, substituïdes per maons que tant podien servir per construir una estació de servei com un Puticlub de carretera (que Déu no ho vulgui).

Un grup de nostàlgics es mobilitzaren perquè l'obra de Puig i Cadafalch no s'enderroqués. Escrigueren una carta a "Destino" protestant pel crim que s'anava a fer. També es cursà una carta a l'Ajuntament denunciant la demolició. Tot va ser en va.

Com a mal pensant que un

és, insinuo que potser ajudà a la destrucció si es té en compte que el Sr. Puig i Cadafalch va ésser l'últim president de la Mancomunitat Catalana i el fet el feia sospitos de catalanisme, enemic de la integritat de la Patria.

Estiu de 1942. Argentona quasi havia recobrat la fama d'agradable estació estiuenca. Els habitatges que en els anys de guerra havien estat requisats i ocupats per refugiats o seus de partits i sindicats, a l'any esmentat, ja estaven en mans dels seus propietaris. Els pintors havien emblanquinat façanes i habitacions, desbrossaren els jardins. En prendre possessió del local, els propietaris trobaren que hi havia un deute important amb la companyia de l'electricitat i la de l'aigua.

Els xalets que es destinaven a ser llogats quasi tots ja estaven ocupats. El Casino tornava a ser el de sempre.

El que la gent anomenava amb el mot "Colònia" també podria tenir un sentit pejoratiu, adjectivant-la com "colònia esbravada". Com també era la paraula que definia a una colla de forasters que venien a gaudir de la bonança i deixar diners a les botigues de tota mena, com també a paletes, jardiniers i lampistes. Els que també van treure faves d'olla van ésser els que feien imatges de sants. Els tallers d'Olot es van lucrar de bons beneficis. Entre les consignes dels àcrates de cremar imatges i les advocacions que feien a la Cort Celestial als que estaven mig amagats i que l'atzar o Sant Josep els havia salvat del bombardeig quan feia ni dos minuts que havia passat davant del Coliseum i encara va ser testimoni de les bombes llençades per avions que deien que eren dels italians i que ocasionaren un desmesurat carnatge. Hi va haver intervenció de la Mare

de Déu que precisament el dia d'agost un tribunal mèdic dictaminà que el fill gran el declaressin inútil total.

Quina intervenció divina podem atribuir que el matí quan aparegueren les patrulles de control que venien a cercar l'amo que feia tres mesos que no havia sortit de casa i que se'l tenien d'emportar per anar a fer unes "declaracions", precisament aquell matí havia anat a l'estanc ja que feien repartiment de tabac de racionament.

Tots aquest favors que ostensiblement havien rebut del més enllà era de bon cristià calia correspondre en forma d'entronitzar imatges de la Mare de Deus i altres Sants a les llars que havien ressuscitat. Tenia més predicament la imatge de la Pilarica que la de la Moreneta, ja que aquesta era considerada sospitosa de catalanisme. Sant Jaime matamoros va destronar Sant Jordi mata l'aranya, que també era tan sospitos com la Moreneta. Com que feia nosa el que Sant Jaime matés moros, ja que eren precisament moros els que ajudaven als de la Cruzada, es va sobreentendre que el mata moros significava matar "rojos" separatistes, ateus i maçons.

Aquests joves que els dissabtes a la nit ballaven el Casino, també havien petjat els camins de pelegrinatge que portaven al temple del Pilar de Zaragoza complint la promesa que es va fer si es sortia ben parat d'aquell desgavell. Però com que Zaragoza era molt lluny i aplicant la llei del mínim esforç s'optà per anar a Montserrat malgrat que la Moreneta no era gaire de fiar.

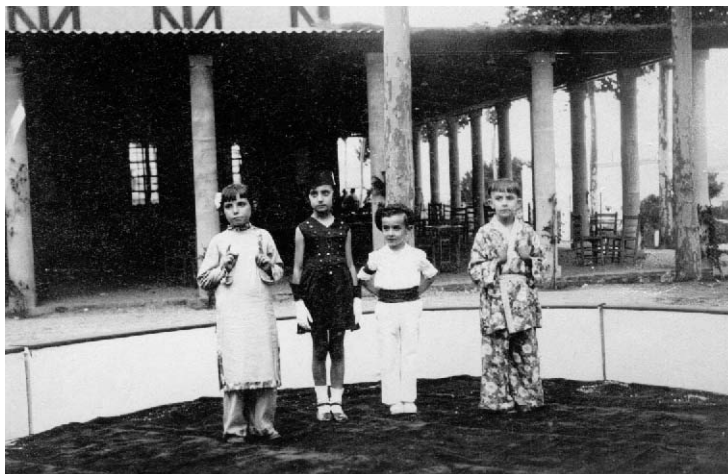
Les fulles de patatera posades a sol i serena substituïen les labors de la Companyia arrendatària de Tabacos. També hi havia els que ni fulles de patatera podrien fumar perquè un cotxe fantasma els havia deixat estesos al capdamunt de Parpers.

Si poguessin parlar els brillants que refulgien quan el dissabte tenien les llums del casino i que lluien les senyores dels industrials, explicarien que havien estat durant tres anys en una torreta que ocupava una clavellina, veïna d'un altre test on s'amaçava un fermall que li havien regalat el dia de la seva primera comunió.

Darrera els soldats de Franco entraren els industrials i es constituïrien altra vegada amb amos absoluts. Depuraren els que alçaven massa la veu i que es queda-

| El Casino modern

Festa infantil
al Casino.
Any 1930

ren perquè no tenien les mans plenes de sang, i els depurats començaren a posar les màquines en funcionament. Només sortit del teler el teixit ja tenia comprador i a qualsevol preu.

El que a priori semblava que era una mena de mannà a la llarga va ésser fatal. Era quasi un axioma que un teler no era mai vell, per tant, el mèrit d'haver fet brollar aquell prodigiós raigs de diners no era mèrit de la màquina sinó que era mèrit de la intel·ligència i el talent del seu propietari. Conseqüència: aquest es va creure un rei Mides. Com que moltes vegades tenia al seu redós una cort d'aduladors: *"Oh, si Franco supiese el talento que usted tiene le haria ministro inmediatamente"*. I aquestes animetes li proposaven que invertís en negoci que no tenien res a veure amb l'ordit i la trama. I que a la llarga era una estafada.

Passaren anys i aquells telers tan atrotinats i a bastament amortitzats calia modernitzar-los. Però la pluja del mannà ja s'havia declarat en sequera. Per altra part el rei Mides s'havia envellit. LA VANGUARDIA també anunciava que algun se n'havia anat a la casa del Pare. Problemes testamentaris esmicolaren les fàbriques i no es pogué automatitzar la indústria. Els cabals que tant pròdigament

s'havien obtingut s'esmerçaren en inversions que algunes acabaren als jutjats vorejant el codi penal.

Els diguem-ne més assenyats, feren els sil·logismes de per què vendre la finca del carrer Muntaner per injectar capital per renovar maquinària. Amb la maquinària renovada, el lògic és que potser s'obtidria beneficis i amb aquest suposats beneficis podria comprar una casa al carrer Muntaner. Com que la distància més curta entre dos punts es la línia recta, els assenyats optaren per vendre els quatre ferros vells ubicats en una nau tronada en un barri industrial de Barcelona o Terrassa o Sabadell.

Les mansions que tant havien brillat en els temps daurats es transformaren en geriàtrics i potser alguna d'aquelles magnificències de brillants havien anat a l'"empeño"

Sic transit gloria mundi

Lèxic

Les àguiles imperials havien niat al castell de Burriac. Els habitants que s'allotjaven durant l'estiu als casalicis de l'eixample de la vila, influïts pels aires de les àguiles imperials optaren per desterrar el català, perquè el trobaven groller i propi de la parla de pastors i camperols.

Entre els aires imperials i la influència de les minyones, l'idioma de l'imperio s'imposà a tots els que constituïen la "colònia". *Es que es tan ordinario el catalán que una cosa tan hermosa como el «peto» es un diminutivo de «pet».*

De l'acurat ensenyament dels col·legis religiosos dels Pares i de les Madres han sortit uns nois i noies que parlen un preciós castellà. Ells, fins i tot, han rebatejat la toponímia local. D'un pi que no sé per quin motiu ha quedat sol carenant el serrat, ells en diuen "el pino solitario". D'un pendís que fa com de dossier darrera de can Miralpeix, ells en diuen "tierras Rojas". També trobem "los siete picos", "los Precipicios" que han substituït els noms "Els mugrons" i l'"Estimball de la Mora"

Les "mamas" per seguir el depurat parlar dels seus plançons s'han impostat un castellà que ha donat fantàstiques peces de museu.

Han quedat com a tals, les frases que ha proferit la senyora Conxita quan ha anat a la platja:

- *Nena no toques la "sorra"*

- *Nena no juegues con los "pescaditos"*

- *Nena cuidado que hoy el mar "xucla"*

En aquests jocs florals, s'ha donat la Flor natural a la nena del matrimoni Font que quan va caure, va córrer vers la seva mare tot dient:

- *Mami, me he hecho un "boño"*.

Per sort aquesta filosofia que els fills parlin l'idioma de les minyones no està vigent. Perquè actualment que les "empleadas del hogar" són de tota mena de races i colors, eixirien uns plançons que uns parlarien àrab, altres amb saharauí, altres berber. Una torra de Babel actualitzada.